

Секція 3. Науково-технічний прогрес: проблеми та перспективи

УДК 004.8

С. Хома

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя (Україна)

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ. ПИТАННЯ СВІДОМОСТІ І САМОСВІДОМОСТІ

С. Khoma

ARTIFICIAL INTELLIGENCE. ISSUES OF CONSCIOUSNESS AND CONSCIOUSNESS

З наростаючими темпами розвитку науки все гостріше постають питання пов'язані зі штучним інтелектом: «Чи може машина приймати власні рішення?», «Наскільки схожа природа людського мозку і комп'ютера?», «Чи може машина мати свідомість?», і, взагалі, «Що таке свідомість?». Саме на останнє запитання спробуємо дати відповідь.

В першу чергу варто сформулювати для себе: «Що таке особисте «Я»?». Згадаємо для цього парадокс Тесея, який звучить так: «Якщо всі складові частини вихідного об'єкта були замінені, чи залишається він тим самим об'єктом?». Згідно з давньогрецьким міфом, переказаним Плутархом, корабель, на якому Тесеєм повернувся з Криту до Афін, зберігався афінянами до епохи Деметрія Фалерського, і щорічно відправлявся зі священним посольством на Делос. При ремонті в ньому поступово замінювали дошки, доти, поки серед філософів не виникла суперечка, чи це той самий корабель, чи вже інший, новий? Крім того, виникає питання: в разі спорудження зі старих дощок іншого корабля, який з них буде справжнім?

Даний парадокс можна застосувати не тільки до корабля: людське тіло також постійно змінюється на атомному рівні: на заміну старим атомам приходять нові. За підрахунками приблизно кожні 7 років людське тіло повністю змінює свій склад: у ньому не залишається абсолютно нічого від того, яким воно було раніше. І постає логічне запитання: чи залишилась людина самою собою, чи є вона тим, ким була раніше?

З іншого боку, зрозуміло, що на протязі усього життя людина усвідомлює себе як одну й ту ж саму особистість. І ось уже звідси впливає питання про те, що ж таке свідомість, і чи може вона бути у чомусь, що штучно створила людина.

Також варто розглянути таке поняття як «самосвідомість». Усвідомлення людиною світу не зводиться до відображення лише зовнішніх об'єктів. Фокус свідомості може бути спрямовано і на саму людину, її власну діяльність, внутрішній світ. Так, в процесі пізнання дійсності та взаємодії з нею людина виступає не лише як суб'єкт відображення (той, хто пізнає), а і як об'єкт відображення (того, кого пізнають). В даному випадку спрацьовує такий компонент свідомості як самосвідомість, що засвідчує найвищий рівень розвитку психіки людини серед живих організмів. Очевидно, що при створенні штучного інтелекту, ми ніяк не зможемо переконатися у тому, наділений він самосвідомістю, чи ні. А чи може вважатись «щось», не наділене самосвідомістю, живим і розумним? На це запитання належить дати відповідь.

Можна припустити, що свідомість — це просто комплекс складних хімічних і фізичних реакцій у мозку людини. З цього випливає можливість створення «чогось», що буде наділене власною свідомістю. З іншого боку, можливо, що свідомість — це дещо більше: певна сутність всередині тіла, яка і є нами.

Отже, перед тим як конструювати щось живе в тілі машини, нам варто розібратись у тому, чим є ми самі. Тільки після цього ми будемо готові створювати справжній штучний інтелект.